

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

STATISTIKA O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	60411200- Menejment

Fan/modul kodi STATIS6		O'quv yili 2024-2025	Semestr 4	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Statistika		90	90	180
2.	I. Fanning mazmuni. Fanni o'qitishdan maqsad – turli hodisalar va jarayonlarni miqdoriy hisoblash, ma'lumotlarni qayta ishlash va tahlil qilish yo'li bilan ijtimoiy hayotning umumiy qonuniyatlarini o'rganadigan ijtimoiy fanlar tarmog'i hisoblanib, tor ma'noda statistika bironbir hodisa yoki jarayon to'g'risidagi jamlanma ma'lumotlar (ko'rsatkichlar) majmui (to'plami)ni bildiradi. Statistika ijtimoiy hayotning xilma-xil hodisalarini o'rganadi va tahlil etadi. Fanning vazifasi – statistikaning vazifasi ommaviy ijtimoiy-iqtisodiy xodisa va jarayonlarning hajmini, tarkibini, dinamikasini va unga ta'sir etuvchi asosiy omillarni o'rganish, shuningdek mamlakatning ham iqtisodiy, ham ijtimoiy taraqqiyot istiqbollari belgilab berishdan hamda mamlakatni, uning regionlari va tarmoqlarini, alohida korxona, firmalar va tashkilotlarni boshqarish uchun zarur bo'ladigan ilmiy asoslangan ma'lumotlar bilan boshqaruv organlarini va raxbar xodimlarni ta'minlab berishdan iboratdir. II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Statistika fanining predmeti va usuli. Statistika to'g'risida umumiy tushuncha. Statistika fanining predmeta va usuli. Statistika fanining tarmoqlari va uning boshqa fanlar bilan alokddorligi. Statistikaning tashkil etilishi va uning vazifalari. 2-mavzu. Statistik kuzatish. Statistik kuzatish to'g'risida umumiy tushuncha va uning oldiga kuyiladigan talablar. Statistik kuzatishning dasturiy-uslubiy masalalari. Statistik kuzatishning tashkiliy masalalari. Statistik kuzatish shakllari. Statistik kuzatish turlari va usullari. Statistik kuzatish xatolari va ularni tekshirish usullari. 3-mavzu. Statistik kuzatish materiallarini svodkalash va guruxlash Svodka to'g'risida tushuncha va uning turlari. Guruxlash to'g'risida tushuncha va uning unsurlari. Ikkilamchi guruxlash. Statistik jadvallar. 4-mavzu. Mutlaq va nisbiy miqdorlar Mutlaq miqdorlar to'g'risida tushuncha va ularning turlari. Nisbiy miqdorlar to'g'risida tushuncha va ularning ifodalanish. Nisbiy miqdorlarning turlari va ularni hisoblash tartibi. 5-mavzu. O'rtacha miqdorlar. Moda va mediana. O'rtacha mnkdorlar to'g'risida tushuncha va ularnn qo'llashdagn asosiy shartlar. O'rtacha arifmetik miqdorning turlari va ularni hisoblash tartibi. O'rtacha garmonik miqdorning turlari va ularni hisoblash tartibi. Moda va mediana. 6-mavzu. Varitsiya kursatkichlari va dispersion tahlil asoslari.				

Variatsiya kursatkichlari. Dispersion tahlil asoslari.

7-mavzu. Tanlama ko'zatish.

Tanlama ko'zatish to'g'risida tushuncha va uning representativligi. Tanlamaning representativ xatolari va o'rtacha xatoni aniqlash tartibi. Tanlama kursatkichlarla yul quyilishi mumkin bo'lgan xatoni xisoblash tartibi. Tanlamaning zaruriy miqdorini aniqlash tartibi.

8-mavzu. Dinamika qatorlari.

Dinamika qatorlari to'g'risida tushuncha va ularning turlari. Dinamika qatorlarini tahril qilish usullari. Dinamika qatorlarida o'rtachani hisoblashning o'ziga xos xususiyatlari. Dinamika qatorlarini qayta ishlash va tahlil qilishning muhim usullari. Dinamika qatorlarida dispersiya va korrelyatsiyani qullash tartibi.

9-mavzu. Iqtisodiy indekslar.

Iqtisodiy indekslarning mohiyati va ularning vazifalari. Individual (alohida) va agregat indekslar. O'rtacha indekslar. Uzgarruvchan va uzgarmas tarkibli tuzilmaviy (strukturaviy) siljishlar indekslari. Hududiy (mintaqaviy) indekslar. O'zaro bog'langan indekslar.

10-mavzu. Aholi statistikasi.

Aholi soni va ularning o'rtachasini hisoblash. Aholi tarkibi statistikasi. Aholining harakat ko'rsatkichlari statistikasi

11-mavzu. Mehnat bozori statistikasi.

Mehnat bozori statistikasi mohiyati va vazifalari. Mehnat resurslari va harakat ko'rsatkichlari. Aholining ish bilan bandligi va ishsizlar. Korxonalarda xodimlar harakati ko'rsatkichlari. Xodimlar ish vaqti ko'rsatkichlari statistikasi. Xodimlar mehnat unumdorligi ko'rsatkichlari.

12-mavzu. Milliy boylik statistikasi.

Milliy boylik mohiyati va turlari. Milliy hisoblar tizimida aktivlar va passivlar. Asosiy vositalar (fondlar) ko'rsatkichlari statistikasi. Aylanma mablag'lar ko'rsatkichlari statistikasi.

13-mavzu. Moliya-kredit tizimi statistikasi.

Davlat budjeti mohiyati va statistikaning vazifalari. Davlat budjeti daromadlari statistikasi. Davlat budjeti xarajatlari statistikasi. Davlat budjeti defitsitini qoplash manbalari. Bank statistikasining asosiy ko'rsatkichlari. Kredit mohiyati, manbalari va turlari. Pul muomalasi ko'rsatkichlari statistikasi.

14-mavzu. Aholi turmush darajasi statistikasi.

Aholi turmush darajasi ko'rsatkichlari va ular statistikasining vazifalari. Aholi daromadlari statistikasi. Aholi xarajatlari statistikasi. Aholining tovarlar va xizmatlar iste'moli xarajatlari. Aholining uy-joy bilan ta'minlanganligi ko'rsatkichlari. Aholining madaniy ma'rifiy darajasini ifodalovchi ko'rsatkichlar. Daromad tengsizligi va kambag'allik chegarasi.

15-mavzu. Tashqi iqtisodiy faoliyat statistikasi.

Tashqi iqtisodiy aloqalar tushunchasi va turlari. Tashqi iqtisodiy faoliyat ko'rsatkichlari. Tashqi savdo aylanmasining hajmi va tarkibiy o'zgarishi.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya yetiladi:

1. Statistika fanining predmeti va usuli.

2. Statistika fanining tarmoqlari va uning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
3. Statistik kuzatish.
4. Statistik kuzatishning tashkiliy masalalari.
5. Statistik kuzatish materiallarini jamlash va guruxlash.
6. Guruxlash to'g'risida tushuncha va ularning usullari.
7. Mutlaq va nisbiy miqdorlar.
8. Nisbiy miqdorlarning turlari va ulari hisoblash tartibi.
9. O'rtacha miqdorlar. Moda va mediana.
10. Moda va mediana.
11. Variatsiya kursatkichlari va dispersion tahlil asoslari.
12. Dispersion tahlil asoslari.
13. Tanlama ko'zlash.
14. Tanlama kursatkichlarda yo'l quyilishi mumkin bo'lgan xatoni hisoblash tartibi.
15. Dinamika qatorlari
16. Dinamika qatorlarini qayta ishlash va tashkil qilishning muhim usullari.
17. Iqtisodiy indekslar
18. O'zgaruvchan va o'zgarmas tarkibli tuzilmaviy (strukturaviy) siljishlar indeksleri.
19. Aholi statistikasi.
20. Aholi tarkibi statistikasi.
21. Mehnat bozori statistikasi.
22. Aholining ish bilan bandligi va ishsizlar statistikasi.
23. Milliy boylik statistikasi
24. Asosiy vositalar (fondlar) ko'rsatkichlari statistikasi.
25. Moliya-kredit tizimi statistikasi.
26. Davlat budjeti xarajatlari statistikasi.
27. Aholi turmush darajasi statistikasi.
28. Aholi xarajatlari statistikasi.
29. Tashqi iqtisodiy faoliyat statistikasi.
30. Tashqi savdo aylanmasining hajmi va tarkibiy o'zgarishi.

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, xulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya yetiladigan mavzular:

1. Statistika fanining predmeti va usuli.
2. Statistika fanining tarmoqlari va uning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
3. Statistik kuzatish.
4. Statistik kuzatishning tashkiliy masalalari.

5. Statistik kuzatish materiallarini jamlash va guruxlash.
6. Guruxlash to'g'risida tushuncha va ularning usullari.
7. Mutlaq va nisbiy miqdorlar.
8. Nisbiy miqdorlarning turlari va ulari hisoblash tartibi.
9. O'rtacha miqdorlar. Moda va mediana.
10. Moda va mediana.
11. Variatsiya kursatkichlari va dispersion tahlil asoslari.
12. Dispersion tahlil asoslari.
13. Tanlama ko'zatish.
14. Tanlama kursatkichlarda yo'l quyilishi mumkin bo'lgan xatoni hisoblash tartibi.
15. Dinamika qatorlari
16. Dinamika qatorlarini qayta ishlash va tashkil qilishning muhim usullari.
17. Iqtisodiy indekslar
18. O'zgaruvchan va o'zgarmas tarkibli tuzilmaviy (strukturaviy) siljishlar indekslari.
19. Aholi statistikasi.
20. Aholi tarkibi statistikasi
21. Aholining harakat ko'rsatkichlari statistikasi.
22. Milliy hisoblar tizimi mohiyati.
23. Ishlab chiqarish hisoblamasining ko'rsatkichlari.
24. Makroiqtisodiy ko'rsatkichlar tizimi.
25. Yalpi ichki mahsulot ko'rsatkichining mohiyati va ahamoyati.
26. Yalpi ichki mahsulotni daromadlarni taqsimlash usulida hisoblash.
27. Mehnat bozori statistikasi.
28. Aholining ish bilan bandligi va ishsizlar statistikasi.
29. Korxonalarda xodimlar harakati ko'rsatkichlari.
30. Xodimlar ish vaqti ko'rsatkichlari statistikasi.
31. Milliy boylik statistikasi
32. Asosiy vositalar (fondlar) ko'rsatkichlari statistikasi.
33. Asosiy vositalar holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar statistikasi.
34. Aylanma mablag'lar ko'rsatkichlari statistikasi.
35. Korxona aylanma mablag'lari holatining statistikasi.
36. Korxonaning aylanma mablag'lar bilan ta'minlanganligining statistikasi.
37. Aylanma mablag'larning foydalanish samaradorligining statistikasi.
38. Moliya-kredit tizimi statistikasi.
39. Davlat budjeti xarajatlari statistikasi.
40. Davlat budjeti daromadlari statistikasi.
41. Pul muomalasi ko'rsatkichlari statistikasi.
42. Aholi turmush darajasi statistikasi.
43. Aholi xarajatlari statistikasi.
44. Tashqi iqtisodiy faoliyat statistikasi.
45. Xizmat ko'rsatish sohasi statistikasi.

3.

VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)
Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

	Statistika fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba: - statistikaning uslublari va vazifalari haqida; - statistik ma'lumotlarni qayta ishlash asosiy uslublari haqida; - davlat byudjeti, korxona va tashkilot moliyasi statistikasi haqida tasavvurga yega bo'lishi; (bilim) - statistik masalalarni yechish masalalar ustida statistik kuzatish tashkil yetish; - statistik jadval va grafiklarni tushunarli qilib tuzish; - turli statistik adabiyotlardan foydalanib ma'ruzalar tayyorlash; - guruhlash turlari, statistik tasniflash va uning o'ziga xos xususiyatlarini talqin qilish haqida bilishi va ulardan foydalana olishi; - iqtisodiy hodisalar o'rtasida o'zaro bog'lanish uslubiyatini o'zlashtirish; - dinamika qatorlari va turlarini aniqlash; - balans usulining mohiyati va uni ijtimoiy-iqtisodiy hodisalarni statistik o'rganishda qo'llash; - bozor iqtisodiyoti sharoitida statistik kursatkichlarni baholash, tahlil va talqin yetish bo'yicha ko'nikmalariga yega bo'lishi kerak; - milliy hisoblar tizimining asosiy hisoblamalarini tuzish va ularning kursatkichlarini aniqlash; - mutlaq va nisbiy kursatkichlarni bilish; - o'rtacha miqdorlar va variatsiya kursatkichlarini o'rganish; tanlama kuzatish mohiyatini va uni qo'llash sabablari va afzalliklarini aniqlash haqida malakalariga yega bo'lishi kerak.
4.	VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	IX. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	X. Asosiy adabiyotlar 1. Ayubjonov AD., Soatov N.M., Nabiev X Statistika. Darslik - T: 2019, 433 bet. 2. Soatov N.M. Nabiyev X., Nabiyev D.X., Tillaxo'jaeva G.N. Statistika. Darslik. - T.: TDIU, 2011. - 546 bet. 3. Abdullaev Yo. Statistika nazariyasi. Darslik. - T.: O'qituvchi, 2002. - 647 b. 4. Hudayberdiyev U. Statistika. O'quv qo'llanma. Samarqand, SamISI, 2019 – 245 bet. 5. Soatov N.M. Tillaxo'jaeva G.N. Statistika nazariyasi. Darslik. - T.: TDIU, 2005.-248 bet.

	XI. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Ayubjonov A.D., Akbarova B.Sh. "Statistika nazariyasi" fanidan amaliy mashg'ulotlarni utkazish uchun o'quv qullanma. - T.: TDIU, 2019. - 150 bet 2. Ayubjonov A.X., Mamatkulov B.X., Sayfullaev S.N. "Statistika" fanidan amaliy mashg'ulotlarni utkazish uchun o'quv qullanma. - T.: TDIU, 2015.-180 bet. 3. Ayubjonov A.X., Soatov N.M., Nabiev X. Statistika. Darslik - T.: TDIU, 2019.-814 bet 4. Soatov N.M. Statistika nazariyasi. "100 savol va 100 javob". 2000. 448 bet. Internet saytlari 1. www.gov.uz - O'zbekistan Respublikasi xukumat portali. 2. www.lex.uz - O'zbekistan Respublikasi Qonun xujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 3. www.stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi statistika agentligi saygi. 4. www.mf.uz - O'zbekistan Respublikasi iqtisodiyot va moliya vazirligi sayti. 5. www.mineconomu.uz - O'zbekistan Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi sayti. 6. www.cspu.uz - Chirchiq davlat pedagogika universiteti sayti.
7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil " 29 " 08 dagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma'sul: K.M.Xurramov - CHDPU, "Maktab menejmenti" kafedraasi o'qituvchisi.
9.	Taqrizchilar: D.O.Ximmataliev - CHDPU, "Maktab menejmenti" kafedraasi professori, pedagogika fanlari doktori. Z. Umarov – TMI "Bank hisobi va audit" kafedraasi mudiri, i.f.n., professor.